№ 202, სექტემბერი 24, ხუთშაბათი 1892 სექტემბერი 24, ხუთშაბათი № 202

ГАЗЕТИ ДИРА

თვე	მან.	კ.	თვე	მან.	კ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნომერი—ერთი შაური

ИВЕРІЯ

ეთის დასაკვეთად და ყველა განცხადებანი ეშდა უნდა მიუმართონ: თვითონ რედაქციაში, ავშვილის ქუჩაზედ, გარანცოვის ლის პირდაპირ, თავ. გრუზინსკისეულს სახლებში; წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების განცყლარიას, სასავად-ახაურო ბანკის სახლებში, სასახლის ქუჩაზედ.

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპეიკი.

1877—1892 საპოლიტიკო და საალიტერატურო გაზეთი 1877—1892

ელენე ბრიბოლლის ასული ბაბაშვილისა, სვიმონ და ანნა დავითის ძენი ბაბაშვილი და სოფიო დავითის ასული ტრეშვატნისა გულითადის მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთა გარდაცვალებასა პირველი—შვილისას, დანარჩენი—ძმისას თვისისას, კონსტანტინე დავითის-ძის ბაბაშვილისას, და სთხოვენ მობრძანდნენ მიცვალებულის განსვენებაზედ 24 სექტემბერს, დილის 9 საათზედ ვირის სასაფლაოს წმ. ნიკოლოოზის ეკკლესიაში. პანაშვიდი იქნება 23 სექტემბერს დილით 11 საათზედ და საღამოს 6 საათზედ. (2—2)

„ИВЕРІЯ“

გამოვა 1892 წელსაც იმავე პროგრამით, როგორც აქამდე.

ვისაც ჯსურს დაიკვეთოს გაზეთი ამ 1892 წლისათვის მიმართოს:

ტფილისში: ა) თითონ რედაქციას, ნიკოლოოზის ქუჩაზედ, ვარანცოვის ძეგლის პირდაპირ, თავ. გრუზინსკისეულს სახლებში, № 21; ბ) „ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ კანცელარიას, სასახლის ქუჩაზედ, თავად-აზნაურთა საადგილ-მამულო ბანკის ქარვასლის გალერეაში.

ტფილისის გარედ მცხოვრებნა უნდა დაბარონ გაზეთი შემდეგის ადრესით:

Тифлисъ. Въ редакцію грузинской газеты „ИВЕРІЯ“.

რედაქცია ამისათვისეე აცხადებს, რომ იგი გაზეთის გაგზავნის გამო ფასუნის მეგებელ იქნება მარტო ამ სულის-მოშეურთა წინაშე, ვინც გაზეთის დაკვეთისათვის შესაბამდრს ფულს პირდაპირ რედაქციაში და ან „წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ კანცელარიაში წარმოადგენს, ანუ გამოგზავნის.

გაზეთის ფასი დაბეშდილია გაზეთის სათაურშეეე, ხოლო სრული პირობანი გაზეთის დაკვეთისა გამოცხადებულია უკანასკნელს გვერდზედ.

სამშაბათს, 29 სექტემბერს, საღამოს 7 საათზედ, თავად-აზნაურობის ბანკის სადგომში იქნება ქართულის დრამატიულის საზოგადოების

ნლიური საზოგადო კრება

განსახილველი საგნები: 1) მოხსენება სარევიზიო კომისიისა; 2) მოხსენება მმართველობისა მომავალის სეზონის შესახებ, ტ 3) არჩევანი ახალის წევრებისა. (3—3)

ოფიციალური ცნობანი ხოლერის შესახებ.

22 სექტემბერს რკინის გზის საავადყოფოში მიიყვანეს ელენე გოროშჩენკო (მოსკოვის ქუჩა, სახლი პაპოვისა).

ტფილისის მაზრის ს. ყარატაგლიანში 13 სექტემბერს გარდ. 1; აღტაგლიაში გარდ. 2.

თელავის მაზრის ს. ძველსა და ახალ გავაზაში 1—19 სექტემბრამდე ავად გახდა 30, გარდ. 15, მორჩა 13, დარჩა 2; თელავში 16 სექტემბერს გარდ. 1; ს. იყალთოში 14—19 სექტემბრამდე ავად გახდა 7, გარდ. 3; ს. ალავერდში ავად გახდა 17 სექტემბერს 1.

ახალქალაქის მაზრის სოფლებში 21 სექტემბერს მორჩა 3, დარჩა 1 ავადმყოფი; ქალაქში ავად არავინ გამხდარა.

ბორჩალოს მაზრის წალკას სოფლებში 12—18 სექტემბერს იყო 9 ავადმყოფი, კიდევ გახდა ავად 18, მორჩა 12, გარდ. 10, ხუთიც რჩება.

ახალი ამბავი

*** ჩვენ მივიღეთ სოფლად ხოლერით დაზარალებულთა სასარგებლოდ კნ. მარიამ ვახტანგის ასულის ოლბელიანისაგან ათი თუმანი. აქამდე ამ ფულისა გვქონდა 1009 მან. 35 კაპ., ამითი შესდგა 1109 მ. 35 კაპ.

*** განჯას 17—18 სექტემბერს ავად არავინ იყო. მთელს გუბერნიაში ავად გახდა 128, მორჩა 74, გარდ. 85, დარჩა 47.

განჯას 19—20 სექტემბერს ავად არავინ გამხდარა; მთელს გუბერნიაში ავად გახდა 10, მორჩა 4, გარდ. 10, დარჩა 43.

ქუთაისს 11—18 სექტემბერს ავად გახდა 11, გარდ. 1, მორჩა 6, დარჩა 12; მთელს გუბერნიაში ავად გახდა 14, გარდ. 9, მორჩა 14, დარჩა 11.

ერივანს 17—18 სექტემბერს იყო ავად 3, კიდევ ავად გახდა 1, მთელს გუბერნიაში იყო ავად 18, კიდევ ავად გახდა 24, გარდ. 23, მორჩა 12, ავად არის 7.

ყარსში 19 სექტემბერს იყო ავად 23, კიდევ ავად გახდა 4, მორჩა 7, გარდ. 4, ავად არის 23; ოლქში ავად გახდა 24, მორჩა 24, გარდაიცვალა 14.

ყარსში 21 სექტემბერს ავად იყო 14, 21 სექტემბერს კიდევ ავად გახდა 2, მორჩა 4, გარდ. 1, დარჩა 14; ოლქში კვლავ ავად გახდა 32, მორჩა 9, გარდ. 10.

შუშას 18—19 სექტემბერს ავად არავინ გამხდარა; ოლქში ავად გახდა 63, გარდ. 34, მორჩა 92, კიდევ ავად არის 157.

სტავროპოლს 18 სექტემბერს ხოლერით ავად გახდა 3, მორჩა 6; მთელს გუბერნიაში ავად გახდა 38, გარდ. 28, მორჩა 72.

სტავროპოლს 21 სექტემბერს კვლავ ავად გახდა 2, გარდ. 1, მორჩა 4; მთელს გუბერნიაში ავად გახდა 38, გარდ. 20, მორჩა 40.

თემირ-ხან-შურას ავად აღარავინ არის. ოლქში 19—20 სექტემბერს ავად გახდა 21, გარდ. 15, მორჩა 32, ავად არის 131.

ზაქათალას 14—21 მექტემბერს ავად გახდა 29, მორჩა 5, გარდ. 23, დარჩა 5.

*** თრიალეთის ბოქაული ბ-ნი ზაალიშვილი, რომელიც ამ დღეებში გახდა ავად ხოლერით, როგორც გვწერენ, ამ ჟამად უკეთ არის.

*** ტფილისის მიხეილის საავადმყოფოში აგვისტოს განმავლობაში მიუყვანიათ 218 ავადმყოფი; ამათში მორჩენილა 167, გარდაცვლილა 49; 1 სექტემბერს სულ იყო 202 ავადმყოფი; ეს ავადმყოფნი სხვა-და-სხვა სენით იყენენ ავად. აგვისტოში ხოლერით ავადმყოფი მიიყვანეს 26, ხუნაგით 3, მუცელათი 8, ციებ-ცხელებით 25, წითელისქარით 1, შავის სახადით 1, ფილტვების ანთებით 3, ჭლექით და სხვა-და-სხვა ავადმყოფობით 17. ამათში რუსი იყო 81, სომეხი 48 და ქართველი 43.

*** სოფ. გარდატენს, რომელიც გორის მაზრაშია, ავად გახდა შავის სახადით 9; ამათში მორჩა 8, ავად არის 1.

*** ტფილისის პოლიციმეისტერმა უბრძანა პოლიციის მე-3 განყოფილების ბოქაულს, ყურადღება მიაქციეთ მუხრანიანთ ქუჩის მცხოვრებლებს და აუკრძალეთ მტკვრის წყალის ხმარება, რადგანაც მტკვრის ტოტი ამ ადგილას უსუფთაოა და შიგ ჩადის ქალაქის მრავალ-გვარი უწმინდურებაო.

*** 21 სექტემბერს, მადათოვის კუნძულზედ, საცა ბინა აქვს ქალაქის დეზინფექტორს, სადეზინფექციო წამლებით აპკურეს იმ საქალაქო სასწავლებელთა შევირდები, რომლებიც ხოლერიან სოფლებიდან ჩამოვიდნენ.

*** ქალაქის საქმითო ლაბორატორიამ გასინჯა ღვინოები, რომელსაც იარმუკაზედ ურმებით ჰყიდიან, და ეს ღვინოები წყალ-ნარევი დაჭანგებული აღმოჩნდა.

*** ტფილისის გაზეთებში ეწერა, რომ ბ-ნი ტფილისის გუბერნატორი დაბრუნდება ტფილისში 22 ენკენისთვესაო. ჩვენ ნამდვილად შევიტყეთ, რომ ბ-ნი გუბერნატორი, არამც თუ გუშინ, დღესაც არ დაბრუნებულა და არც იციან, როდის დაბრუნდება.

*** ტფილისის დედათა პირველ გიმნაზიაში, როგორც შევიტყეთ, მერმისს, მეცხრე, პედაგოგიური კლასი იქმნება დაარსებული. აქამდე ამ გიმნაზიაში პედაგოგიური კლასი მხოლოდ ერთი იყო, ე. ი. მერვე, და რადგანაც ამ წელს, სწავლა-განათლების მინისტრის ბრძანებისამებრ, ამ კლასში მოსწავლე ქალებმა უნდა სწავლა დაამთავრონ, არა ერთის წლის, არამედ ორის წლის განმავლობაში, ამისათვის კავკასიის სწავლა-განათლების მზრუნველმა საპიროდ დაინახა მეცხრე (ანუ მეორე პედაგოგიური) კლასის დაარსება. მერვე პედაგოგიურ კლასში სასწავლებლად ამ ჟამად 55 ქალია მიღებული.

*** რადგანაც ტფილისში ჯერ კიდევ არ განელებულა ხოლერა, ამის გამო ტფილისის დედათა პირველ გიმნაზიაში შუადღისას მუქთად ეძლევათ შეგირდებს ჩაი და ბულკი. ამას გარდა, ყოველ დღე ნადღული წყალიც მზადდება სასმელად.

*** სოფ. თაკლათი (სენაკი ს. მაზრა): ამას წინად ჩვენს სოფელში ავად გახდა

ფელეტონი

ნენეც მოკვდა?!

(ხოლერის დროის სურათი)

კოპტაანთ ნენეს მთელს სოფელში გავარდნილი ჰქონდა სახელი მკოთხობისა და სიზზრვის ახსნისა. ვინც რას ჰნახავდა, იმასთან გარბოდა თავმოგლეჯილი, შესჩივლებდა, შესტირებდა, თავს შეაბრალებდა, რომ ეგებ როგორმე ნენეს პირიდგან ნუგეშის სიტყვა ამოსულიყო. თავ-გამოდებული ნენე დალაგებით დაუწყებდა სიზმრის ახსნასა, დაამშვიდებდა ყველას და ნუგეშ-ცემულს ისტუმრებდა სახლში. მთელის სოფლისათვის გაჭირვების ტალკვესი იყო. ნენეს მთელი სოფელი ენა-მოქარგულს დედაკაცს ეძახდა; ავად რომ გახდებოდა ვინმე, ნენე მივიდოდა, დაუწყებდა ტკბილად ლაპარაკს, ყოველისფერს დარდებს გაუქარწყლებდა და მის შიშითა და მწუხარებით დაპრანჭულს სახეზედ ღიმს გამოიწვევდა ხოლმე. ხალხს ძალიან უყვარდა, უყვარდა უფრო იმიტომ, რომ, როცა დაქვრივდა, სულ ყმაწვილ ქალად დარჩა, შერჩა მხოლოდ უსუსური ვაჟიშვილი, რომელზედაც თავი დასდო, დაავაჟკაცა და მზეც იმაზედ ამოსდიოდა და მთვარეც.

ერთ დილით ნენეს ცოცხი ეპარა და კარ-მიდამოს ჰგვიდა. თავის სახლიდგან ცოტა მოშორებით რაღაც ჩოჩქოლი და „ვეუ, ქალოს!“ ძახილი მოესმა. იმ წამსვე მიაგდო ცოცხი, სარტყელში აკარწახებული კაბა ჩაიშალა და გასწია იქით, საიდგანაც უსიამოვნო ხმა შემოესმა.

— ნათლი, ნენე! შეჰპღავლა ხალხმა: ღვთის ცეცხლი დაგვტრიალდა, ღვთისა! ვიღუბებით, აგერ მინდორში ორი კაცი მომკვდარა. ალბად ღმერთმა ჩვენც მოგვივლინა თვისი რისხვაი. იდიდოს და იქოს იმისი სახელი!

— ე ოხერ-ტიელაი, ჩაურთო მეორემ: სულ ე სწყალს ხალხზეა თვალ-გახელილი ღმერთიცა და კაციც. უბედურს კაცს ქვა აღმართშიაც მოეწყვიო, შვილოსან, აი სწორედ ჩვენზეა ნათქვამი.

— რა იყო, ქა! არ იტყვით? ჰკითხა აღელვებულთ ნენემ.

— რაღა რა იყო, ბალიას მინდორში მკაზედ ი ერთად-ერთი პირმშო შვილი მოჰკვდომია. ი უბედურს დედას,—ვაი იმის გაგლეჯასა!—ჯერი რომ მიუტანია ყანაში და პირ-ქვე დამხობილი-კი დახვედრია შვილი; ვეღარა უშველია-რა... გოგიას ბიბიკე მინდორში ზედ რუს პირზედ უნახავთ გაფრჩხებული... სიკვდილი ხომ სიკვდილია, მარამ ესე უზიარებელი სიკვდილი, ესე ძაღლური სიკვდილი-კი საზარელია...

— განა არა, დღეს დილით ამიტაცა მარცხენა თვალი და თამაშობით კინაღამ ბუდიდგან ამომივარდა... დასწყევლოს ღმერთმა, როცა ეს ოხერი თვალი ამიტაცდება, ან მოლოზანსა ვნახამ სიზმარში, თუ არა მეწყინა-რა, არ შეიძლება. წუხელის ოქონის ეკკლესიის მოლოზანი ვნახე. აბა რაში მენახვებოდა ი გულ-მკვდარი, ისა... სათხოვნელად დადიოდა; ორჯელ მივეცი ფქვილი, ჩემის გიორგის ქვეყანაზედ გაძლიერებამა, და კიდევ ვერ მოვიშორე; აგერ არ ამიხდა: ორ-ორი კაცი მამკვდარა. ღმერთო, დაიხსენ საქრისტიანო ხალხი, ღმერთო!

— მღვდელს უთქვამს, ეგ ხოლერა არის, ყველანი ეზიარენითო, ანდერძს აგიგებთ ყველას საერთოდაო, თორემ, ვინც ხოლერით ავად გახდება, მერე არც ზიარება ერგება, არც ანდერძი ელირსება, თუ მოკვდა და არც მღვდლით დამარხვაო, სთქვა ერთმა ხანში შესულმა გლეხმა.

— უი, მიწამ-კი უყოს პირი იმასა მაგისთანა სიტყვისათვისა!.. ხოლერა-კი არა, ჭირი არ უნდა... აი შავი ჭირი ეცეს და თან გაიტანოს, ვინც ხალხს აშინებს, ჰო და ასრე!!. ხოლერა-კი არა, ეგ ანგელოზები არიან, ბატონები არიან, ბაზმები დაუნთოთ, დიდებაზედ დავიაროთ, ნუ გავინაწყრომებთ... ვენაცვალე მაგათ მაღლსა!.. ტკბილი სიტყვით ჭირი მოვუპამოთ და წავლენ და თავს დაგვანებებენ... სთქვა ნუგეშის კილოთი ნენემ.

— ანგელოზი-კიაო, დაუმატა მოხუცმა, მაგრამ თათორის ღმერთის ანგელოზიაო; ისე გახდის ავადმყოფს, როგორც კუნაპეტერი, მა!

— ძალიან მიუქარავთ, ანგელოზი სულ ანგელოზია, ღმერთი სულ ღმერთია. ყველას ღმერთი ერთია, ჰო, ჩემი გიორგის ქვეყანაზედ მოშენებამა!.. გული როდი უნდა გაგვიტყდეს! უთხრა ნენემ.

თანდათან ხალხი მოგროვდა; ყველა შეშინებულიყო, ყველა დალონებულ-დამმარებულიყო; ყველას დავთრები დაეკარგა და გაქცევას აპირებდნენ; ცალკე მოძღვარმა გაუხეთ-

ხოლერის მინაგვარ ავადმყოფობით ძველი მამასახლისი, ი. გ—ვა, რომელიც დიდის ტანჯვით მესამე დღეს გარდაიცვალა. ამ გარემოებამ, როგორც ჩვენი სოფელი, აგრეთვე სხვა ახლო-მახლო სოფლებიც, დიდს ფიქრსა და საგონებელში ჩააგდო. მას აქეთ, ჩვენსა საბედნიეროდ, თხუთმეტს დღეზედ მეტია, მაგრამ არავინ გამხდარა ავად.

წელს შარშანდელზედ ნაკლებს მოსავალს მოველით ჭირნახულისას. მიზეზი ამისა ხანგრძლივი გვალვები იყო. დღესაც აგერ თითე ნახევარია, რაც აქეთ წვიმა არა ყოფილა, რის გამოც საშინელი სიცხეები დაიჭირა.

*** სოფ ძოსმარი (სენაკის მაზრა): თითქმის მთელი ზაფხული სულ ხოლერის შიშით გავატარეთ და დიდის აღტაცებით მივეგებენით შემოდგომას. ვფიქრობდით, იქნება შემოდგომის სიცივემ ფრთა შეაკვეცოს ხოლერასაო, მაგრამ სიცივე ჯერ არსად არის. ახლო სოფელს სუჯუნაში, როგორც ამბობენ, უჩენია თავი ხოლერას. ავადმყოფობას ხელს უწყობს ხანგრძლივი სიცხეები, რომელიც ეხლა ჩვენკენაა. თუ დარი არ გამოიცვალა და არ აცივდა, თქვენი მტერი, ჩვენ შიშში ვიქნებით. ამ შემოდგომამ ციებ-ცხელება მოგვიტანა და ბევრი ლოგინად არის ჩავარდნილი.

*** ს. შსეფი (სენაკის მაზ.): სიმინდის მოუსავლობამ ძალიან დაგვაღონა, რადგანაც იგია ერთად-ერთი სახსარი ჩვენის ცხოვრებისა. გვიღალატა აგრეთვე „იზაბელას“ ვაზმა და ჩვენებურმა სვანურმა. ჩვენსკენ ქურდობამა და ავაკაცობამაც აქა-იქ იჩინა თავი.

*** ანაფ-სენაკი: სექტემბრის 11 აქ ჩამოვიდა ბ-ნი თავადთქილაძე და გაჰმართა წიგნის მაღაზია, რომელშიაც ყოველ გვარი ქართულ-რუსული წიგნები მოიპოვება. სასიამოვნოა ეს გარემოება, მით უფრო, რომ დღემდე მთელს სამეგრელოში წიგნებისა და სახელმძღვანელოების შოვნა ძალიან გაძნელებული იყო.

*** სასაბაშიო: სოფ. ბაბმა მოინდომა სამრეველო სკოლის გამართვა. აქ იმყოფება ამ ჟამად ერთი ტფილისის სასულიერო სემინარიაში წელს

ქა გული, ცალკე იმ ხმამ, რომ ექიმები ხოლერით ავადმყოფებს ცხარე წამლებს ასმენენ, გულ-მუცელს უწვამენ, რათა სხვებს არ გადაედოთ სენია. დაფრთხა, თავი დაჰკარგა ხალხმა; გონება გაუხელდათ, ერთთავად ბურანსა და სიხშირებში იყვნენ. ყოველ ნაირი სასტიკი მოვლენა დაბალს ხალხს აშინებს, შიშის ოფლში აგდებს, რადგანაც თვისის მოკლე გონების გამო ვერ გაუგია მიზეზი სიშიშის მოვლენისა და, რა-კი ვერ გაუგია, სახსარიც არ იცის მოვლისა, გაჭირვებიდან თავის დახსნისა.

— ახლა-კი გათავდება, სთქვა ზემოდ დასახელებულმა მოხუცმა: ისეთი სიზმარი ვნახე, რომ უთუოდ მალე წავლენ ე ხოლეერის ანგელოზები... ტიბრა, ბიჭო! მიირბინე, ერთი ნენეს დაუძახე... უცნაური სიზმარში ვარ, უთხრა მოხუცმა იქ მყოფს სოფლის ხალხს, რომელსაც სამუშაოზედ გული არა ჰქონდა და ლაპარაკით ირთობდა თავსა....

— ე ჩემ რძალს უნახავს კიდევ სწავლა-დამთავრებული და ისიც ძლიერ ცდილობს ამ საქმეს. სოფელს უნდა ახლა სახლი იყიდოს და სწავლა დაიწყებინოს სოფლის ყმაწვილებს.

*** „Южный Край“ სწერს, რომ ამ დღეებში ოსმალეთის მთავრობას გარეშე საქმეთა სამინისტროსათვის უკვე გარდაუცია ის საბუთები ადგილ-მამულის მფლობელობისა, რომელიც ამ ჟამამდე ინახებოდა ოსმალეთის არხივებში და შეეხებოდა-კი ბათუმისა და ყარსის ოლქების მამულების საქმეს. ამას „Юж. Кр.“ დასძენს, რომ დღემდე განუხრეველ და ცნობაში მოუყვანელ ადგილ-მამულის მფლობელობის გარემობა, ვიმედოვნებთ, მალე განხილულ იქმნას და სასურველი ბოლოც მიეცესო.

*** „Новое Время“ სწერს, რომ წელს მთელს სახელმწიფოში 262,000 ჯარის-კაცი უნდა იქმნას გამოყვანილია. თერგისა და ყუბანის ოლქებიდგანა და ამიერ კავკასიიდგან-კი— 2,400.

*** იმავე გაზეთს გაუგონია, რომ ახალ-ალექსანდრიაში იგზავნება პროფესორი ვ. ვ. დოკუჩაევი იქაურ სამეურნეო ინსტიტუტის გასაუმჯობესებლად. ხმა დადის, რომ სწავლისათვის მეტი ფული გადასდონ, მოუმატონ კათედრა და პროფესორები, გაიუმჯობესონ ლაბორატორია, სამუშაო ოთახები, უკვე ნაცადი მინდვრები და სხვანი ერთის სიტყვით, სწავლის მხრივ საქმე უკეთესს მდგომარეობაში უნდა დაიყენონ.

*** ამ ენკენისთვის 15 რიცხვიდგან პეტერბურგში იბეჭდება „Русское Дѣло“, რომელსაც ეზრად ექმნება რუსეთში და უცხოეთშიაც ხე-ტყის საქმის გაუმჯობესებას თვალყური ადევნოს და მასთანვე ერთად თავისის დარიგებით სარგებლობაც მოუტანოს ხე-ტყის პატრონს, მყიდველსა და გამყიდველსა და სოფლის მემამულესაც.

*** გაზ. „Нов. Об.“-ს შეუტყვია, რომ სახელმწიფო ბანკის განყოფილების მმართველად ბაქოში დაუნიშნავთ ნ. დ. ქანანოვი, ტფილისის სახელმწიფო ბანკის განყოფილების კონტროლიორი.

*** იგივე გაზეთი იუწყება, რომ

უცნაური სიზმარი! დიდება შენთვის, ღმერთო! სწორედ, ქიტასი არ იყოს, ე ხოლერა ბატონებია, სწორედ ანგელოზები მოგვივლინა ღმერთმა ჩვენს ცოდვების გულისათვისა... ეარა, ძმავ! ღმერთი არავისა გვწამს და ხატი!... კვირა-უქმე დღე საყდრის გვერდზედ ვყრივართ, იქ რა ღვთის ვედრება-ღაღადებაა, ჩვენ ვლაზღანდარობთ და ათას ბოროტებას ვალაპარაკებთ ენასა...

— რაო, ქიტო, რა სიზმარი ჰნახე?

— რაღა რა ენახე, ჩემო ნენე!... შემოესია ვითომ თათრი ჯარი ამ ჩვენს ხეობასა, აუარებელი ჯარი, რა სუ მოაბნელებდნენ; შუაში ბელადი იდგა, მაღალი, მაღალი, თითქო აბელა შემდგარა ხის ფეხებზედაო; ხელში დახვეული ქაღალდი ეჭირა; ე ჩვენ ორღობეს რო მოადგა ი ბელადი ჯარითა, შეჩერდა და დაუძახა ერთს ცხენიანსა: რამდენი კაცი ჩაწერე ამ სოფელშიო? ხარჯი ხომ უთქმელად გამოიტანესო? იმან უპასუხა: აი ემ უბანში დარჩა ერთი ოჯახი, სხვამ-კი ყველამ მომცა, ვისაც ესთხოვეო; ბატონო, ამაზე ცხვარი ხალხი არ მინახავს, ხმის ამოუღებლივ იძლევიან; რო დაუშალოს ვინმემ, ზედ შეაკვდებიანონ... მაშ „ეყოფათ, აბე წავიდეთ“ და ბელადმა გაჰქუსლა ზემოთკენ ცხენი და სულ თქარა-თქერით აიარეს ე ჩვენი ორღობეები.

— მადლი უფალსა, მადლი!! დაიწერა პირჯვარი ნენემ, იქ მდგომთაც მოიხადეს ქუდები, თვალნი სასოებით მიაპყრეს ზეცას და ჯელის-წმინდით გადიწერეს პირჯვარი და შეჰღაღადეს ღმერთსა. გათავებას მოასწავებს, გათავებასა! გვაკმარე ქვეყნის გამჩენელო, უფალო, მწუხარებათა, რაც მწუხარება მოგვაყენე... აკი გითხარით, რო ანგელოზები არიან-მეთქი!! ეს მოწყალება სულ იმანა ჰქმნა, რო ბაზმები დავუნეთეთ... წუხელის ჩემმა გოორგომ თქვა, გორში რო ვიყავითო,—წუხელის მოვიდა გორიდამა—ჰო, გორში რო ვიყავით, ქალები დიდებაზედ დადიოდენო; ოჯახი, სხვამ-კი ყველამ მომცა, ვისაც ესთხოვეო; ბატონო, ამაზე ცხვარი ხალხი არ მინახავს, ხმის ამოუღებლივ იძლევიან; რო დაუშალოს ვინმემ, ზედ შეაკვდებიანონ... მაშ „ეყოფათ, აბე წავიდეთ“ და ბელადმა გაჰქუსლა ზემოთკენ ცხენი და სულ თქარა-თქერით აიარეს ე ჩვენი ორღობეები.

— მადლი უფალსა, მადლი!! დაიწერა პირჯვარი ნენემ, იქ მდგომთაც მოიხადეს ქუდები, თვალნი სასოებით მიაპყრეს ზეცას და ჯელის-წმინდით გადიწერეს პირჯვარი და შეჰღაღადეს ღმერთსა. გათავებას მოასწავებს, გათავებასა! გვაკმარე ქვეყნის გამჩენელო, უფალო, მწუხარებათა, რაც მწუხარება მოგვაყენე... აკი გითხარით, რო ანგელოზები არიან-მეთქი!! ეს მოწყალება სულ იმანა ჰქმნა, რო ბაზმები დავუნეთეთ... წუხელის ჩემმა გოორგომ თქვა, გორში რო ვიყავითო,—წუხელის მოვიდა გორიდამა—ჰო, გორში რო ვიყავით, ქალები დიდებაზედ დადიოდენო; თურმე ხორველის ანგელოზი გამოსცხადებია მოკლე ნინოსა, აი სოფლად რო საწერილმანო დაჰქვს ხოლმე, იმასა!... გამოსცხადებია და უთქვამს, რო რა არის, ამდენი ხანია გეწვიენით და ერთხელ თქვენმა ნაფუსმა არა სთქვა, რო პატარა რძის ფლავი ვაჭამოთ ამ დაღალულ-დაქანცულს სტუმრებსაო; საიდამ სად მოვდიავართ და ერთმა პატივი არა გვცაო...

— ჰეჰეი!.! გაიხმაურა ხალხმა... დახე ჩვენს სირეგვენესა! ღვთის ანგელოზს როგორ არ უნდა სცეს კაცმა პატივი...

— ჰო, დიაღ! იმ მოკლე ნინოს შეუკრებია გორის ქალები, დაუვლია მთელი უბნები, მოუგროვებია თუ ფული, თუ სხვა რამე, გაუკეთებიათ რძის ფლავი და ამდენელსა და ამომდენელსა სულ თურმე იმის აკმევდნენ... უნდა მოვაგროვოთ ჩვენც რძეი, გავაკეთოთ რძი ფლავი და ყველა გზებზედ დავდგათ, რო ვინც გაივლის, სჭამოს და კურთხევა შემოგვითვალოს. ბეული ყველგან და აბა სად მოიცლის ჩვენი მკითხველი ამეებისათვის. სულ ორ-სამს მაგალითს მოვიყვან და კმარა.

შვიდ ენკენისთვეს პეტერბურგში გარდაიცვალა უხუცესი იერარქი რუსეთის ეკლესიისა, მიტროპოლიტი ისიდორე, რომელიც ნეტარ-ხსენებულ თ. ვარანცოვის დროს საქართველოში ეპსარხოსად იყო. გაზეთებმა, როგორც წესად არის მიღებული, ნეკროლოგები უძღვნეს განსვენებულს, ე. ი. მოიგონეს მისი ღვაწლი და წარსული ცხოვრება. ერთმა, რუსეთში დიდად გავრცელებულმა გაზეთმა, (რომელსაც განსვენებულმა სატირიკოსმა შჩედრინმა სახელად „чего изволите?“ უწოდა, სთქვა, სხვათა შორის, რომ მიტროპოლიტ ისიდორეს დროს საქართველოში ეკლესიები არ იყო და განსვენებული მხურვალედ შეუდგა ეკლესიების აღშენებას და ეკლესიების განახლებასო.

მოდი და ნუ იტყვი ამაზედ: „ტყუილს მოკლე ფეხები ასხიაო“. აბა, რა საკადრისია ასეთი ცილის წამება, ან ღმერთი სად არის, ან ხატი, ან სალოცავი! თუ ეკლესიები არ იყო ჩვენში, ხომ ნანგრევებიც ადარ იქნებოდა და მაშ განსვენებული მიტროპოლიტი რაღას განაახლებდა. ტყუილი და ასეთი ცოცხალი სად გაგონილა? ვინ არ იცის, რომ, თუ უშენებიათ რამე ქართველებს მშვენიერი და ბრწყინვალე, ეკლესიები უშენებიათ, მაგრამ, მახლის, მოდი და ტყუილის მოქმელს ტყუილის კარამდე მიჰყე და პირში ბურთი ჩაუდე.

თუმცა-კი, ღვთის წინაშე, პირში ბურთის ჩასადებლად საბუთები ბევრი გვაქვს. ვი რომ დამნახავნი ცოტანი არიან! აი ერთი საბუთი ამ მრავალთა შორის. განსვენებულმა დიმიტრი ბაქრაძემ რუსეთის უნივერსიტეტის პროფესორო კონდაკოვთან ერთად შემოიარა დასავლეთი საქართველო, დათვალიერეს ძველი ტაძარნი და შემდეგში ეს მოგზაურობა კონდაკოვმა დაწერილებით ასწერა. ასწერა, ბატონო, და განცვიფრებაში მოვიდა პატივცემული სწავლული და მეცნიერი ჩვენის ტაძრების სიდიადით, სიმშვენიერით, ხელოვნების სიტურფით და სიფაქიზით. „ფიცი მწამს და ბოლო მაკვირვებელია ყველგან და აბა სად მოიცლის ჩვენი მკითხველი ამეებისათვის. სულ ორ-სამს მაგალითს მოვიყვან და კმარა.

შვიდ ენკენისთვეს პეტერბურგში გარდაიცვალა უხუცესი იერარქი რუსეთის ეკლესიისა, მიტროპოლიტი ისიდორე, რომელიც ნეტარ-ხსენებულ თ. ვარანცოვის დროს საქართველოში ეპსარხოსად იყო. გაზეთებმა, როგორც წესად არის მიღებული, ნეკროლოგები უძღვნეს განსვენებულს, ე. ი. მოიგონეს მისი ღვაწლი და წარსული ცხოვრება. ერთმა, რუსეთში დიდად გავრცელებულმა გაზეთმა, (რომელსაც განსვენებულმა სატირიკოსმა შჩედრინმა სახელად „чего изволите?“ უწოდა, სთქვა, სხვათა შორის, რომ მიტროპოლიტ ისიდორეს დროს საქართველოში ეკლესიები არ იყო და განსვენებული მხურვალედ შეუდგა ეკლესიების აღშენებას და ძველების განახლებასაო.

მოდი და ნუ იტყვი ამაზედ: „ტყუილს მოკლე ფეხები ასხიაო“. აბა, რა საკადრისია ასეთი ცილის წამება, ან ღმერთი სად არის, ან ხატი, ან სალოცავი! თუ ეკლესიები არ იყო ჩვენში, ხომ ნანგრევებიც ადარ იქნებოდა და მაშ განსვენებული მიტროპოლიტი რაღას განაახლებდა. ტყუილი და ასეთი ცოცხალი სად გაგონილა? ვინ არ იცის, რომ, თუ უშენებიათ რამე ქართველებს მშვენიერი და ბრწყინვალე, ეკლესიები უშენებიათ, მაგრამ, მახლის, მოდი და ტყუილის მოქმელს ტყუილის კარამდე მიჰყე და პირში ბურთი ჩაუდე.

თუმცა-კი, ღვთის წინაშე, პირში ბურთის ჩასადებლად საბუთები ბევრი გვაქვს. ვი რომ დამნახავნი ცოტანი არიან! აი ერთი საბუთი ამ მრავალთა შორის. განსვენებულმა დიმიტრი ბაქრაძემ რუსეთის უნივერსიტეტის პროფესორო კონდაკოვთან ერთად შემოიარა დასავლეთი საქართველო, დათვალიერეს ძველი ტაძარნი და შემდეგში ეს მოგზაურობა კონდაკოვმა დაწერილებით ასწერა. ასწერა, ბატონო, და განცვიფრებაში მოვიდა პატივცემული სწავლული და მეცნიერი ჩვენის ტაძრების სიდიადით, სიმშვენიერით, ხელოვნების სიტურფით და სიფაქიზით. „ფიცი მწამს და ბოლო მაკვირვებსო“, რომ იტყვიან, სწორედ ეს არის.

ეს უცნაური ამბავი ერთს ძველებურს აქიას მაგონებს: ერთი შეძლებული თათარი ეწვია ერთს თავისს მეგობარს ქართველს. დიდ-მარხვა იყო. ქრისტეს მორწმუნე ქართველმა ვერ გაჰბედა დიდ-მარხვის გატეხვა, თუმცა ძვირფასის სტუმრისთვის ხსნილი იყო, და ვახშმად მახოხი გაუკეთა. მასპინძელმა, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, დაუწყო მახოხს ქება, ალბად უნდოდა, გადაჰპრებულის ქბით როგორმე ჩაეფუზჩეჩნინა ვახშმის სიმკირე. მახოხს ვერა-რა საქმელი ვერ შეედრებაო. თათარმა უპასუხა, მართალია, როგორცა სჩანს, მახოხი კარგია, მაგრამ ფლავს მაინც ვერა სჯობიაო. ამასობაში სტუმარ-მასპინძელი დიდად შელაპარაკდნენ. თათარი ფლავს აქებდა, ქართველი კიდევ—მახოხს. რომ ვერა გაუწყო-რა სტუმარმა, ბოლოს უთხრა: მეგობარო, თუ ბრინჯისა არა გრცხვენიან, ერმოსი მაინც უნდა გრცხვენოდესო!..

ამისი არ იყოს, თუ იმ გაზეთის მწერალს თავისის სინიდისისა არ შერცხვა, გელათისა და სიონისა მაინც როგორ არა სცხვენიან?!.

ლაბა ლ სოფელი

(მოწერილი ამბავი)

ქართლი. ახლა-კი მოეღო ბოლო ამ საძაგელს ავადმყოფობას — ხოლერასა ჩვენს მაზრაში, თუმცა კიდევ ალაგ-ალაგას, საცა სრულებით არა ყოფილა, თავი იჩინა. რას წარმოვიდგენდითო, რომ ხოლერა მოაგნებდა ოსების სოფლებს, მაგალითად ჯავასა, არკნეთსა, გუფთასა და სხვებს, სადაც მშვენიერი წყაროები და მშვენიერი ჰავაა, მაგრამ ავადმყოფობას ამ სოფლებში ძალი არა ჰქონდა და თითქმის სრულიად უზარალოდ გათავდა; ამ ჟამად მცხოვრებნი ჩვენის მაზრისა ამზადებენ წირვებს მოსახსენებლად იმ გარდაცვლილებულთა, რომელნიც ხოლერამ იმსხვერპლა; ვინც გადარჩენ, ისინი სიმამრთოს სწირავენ ღმერთსა. გადარჩენისათვის მართლაც რომ არ არიან გასამტყუნარნი, ვინც ხდილობენ სიმამრთოსა: რა უბედურება არ იყო ჩვენს მაზრაში სამის თვეის

ყველას დავურიგოთ, რო ანგელოზები არ გავინაწყრომოთ... განა ღმერთი აგრე აიღებს ხელს საკრიტიანო ხალხზედ რო! თითონ მოუყენენ სიზმრად ხილვასა, ასე მოიქეც და გადარჩებიო!! ვინაცაკლე იმის მაღლს და სახელსა! როგორც გაგვაჩინა, ისე კიდეც დაგვარჩენს, უთხრა ნენემ ცოტათი გამხნევებულს ხალხს.

— იცი, ნენე, ე გრიშკას რა უნახავს? ამასაც უნახავს სიზმარი; თქვი, კაცო, რაღა!

— ვითომ გორის ბაზარში ვიყავით; ერთი უზარმაზარი კაცი იყო და გარს სულ აფიცრები ახლდნენ; წითელი შალვარი ეცვა და ხან აქეთ გახტებოდა და ხან იქითა; ერთს ბაყალს მიუბრუნდა და უთხრა: რატომ მსხალს არ მაკმევო; ჩემთანაა სტუმარს კი მასპინძლობა უნდაო. ხან ერთი მივიდოდა და ხან მეორე და წითელ შალვარს უშინჯავდნენ. მე ესა მქონდა ახვეული, მოვიდა, ჩამამწია ხელსახოცი და მითხრა, რა გტკივაო? ესა-მეთქი, მოვახსენე. გასწი, გამეცალე,

განმავლობაში, ვინ იცის, რამდენი იმსხვერპლა, რამდენი იჯახი მთლად ამოსწყვიტა, გამოუხუჭა კარი, დასტოცა ოხრად ქერივ ობლები; სოფლებს ჰყავდათ ადმინისტრაციისაგან ამორჩეული სანიტარები, მოხელეები, მაგრამ ბევრი მათგანიც მისდევდნენ გაქცეულთა და ანებებდნენ თავს სოფლებს, სადაც რჩებოდნენ მარტო ღარიბნი და ავადმყოფის პატრონნი; ამისთანა გაჭირვებაში ზოგიერთმა დიდი შრომა გასწია ხალხის საშველად. ამისთანა მადლიანებმა დაივიწყეს თავიანთი თავი, სახლ-კარი და შეუდგნენ ხოლერასთან ბრძოლას. ზოგიერთნი დღესა და ღამეს სულ სოფლით-სოფლად მოგზაურობაში ატარებდნენ და უვლიდნენ სოფლებსა. ბევრს ავადმყოფს, რომელთაც ეზიზღებოდათ წმალის დალევა, თითონ უჭენებდნენ მაგალითს, თვით სვამდნენ, რათა დაეჯერებინათ ავადმყოფი, რომ მარგებელს წამალს ასმევენ და არა მაგნებელსა; მოგეხსენებათ, რომ იმოდენა ხალხი არსად იმსხვერპლა ხოლერამ, როგორც ცხინვალის ახლო-მახლო სოფლებში; მიზეზი ამისი იყო, როგორც ამტკიცებდნენ ექიმები, რუს წყლები, რომელიც მომდინარობენ შიგ დ. ცხინვალში და იქიდგან სხვა-და-სხვა სოფელში. ეს წყლები ადმინისტრაციამ კარგად გაანმენდინა, რადგანაც მთელი ეს რუები წაბილწული იყო ცხინვალში. გაწმენდის დროს აღმოჩნდა, რომ რუები სავსე იყო დამრჩენილ ძაღლებით, კატებით; გარდა ამისა, ეყარა შიგ ძველი საბნები და ტანისამოსი. რუებში ნაპოვნი რაგინდარა ჩააფლეფენეს მიწაში. ს. ახალქალაქში ორი ურემი ლოგინი და ტანისამოსი ხოლერისაგან გარდაცვლებულის ხალხისა აღმოაჩინეს სოფელს გარედ ერთს ვენახში; ლოგინი და ტანისამოსი დაემალათ მეკუბოვეს. ესე ყოველივე მოაგროვეს ერთად და დაეწვევინეს.

ამ გვარმა ცდილობამ და ბეჯითობამ ძალიან შეასუსტა სენი. ბევრი დაიხსნა სიკვდილისაგან და მთელი ქართული გადაარჩინა მუსვრისა და ზარალს.

ნარკვევი

(ჟურნალ-გაზეთებიდგან)

თუმცა ხოლერა ევროპაში ჯერ არ მოსპობილა, მაგრამ ძლიერი განეცადა ყველგან და იმედია, მალე სრულიად მოისპობა კიდეც. ამ ხოლერიანობის დროს ინგლისში სამგალითო ამბავი მოხდა: 18 აგვისტოდამ 6 სექტემბრამდე ინგლისში უცხო ქვეყნებიდგან მისული 25 კაცი გახდა ხოლერით ავად (23 ჭამბურგიდგან და 2 რუსეთიდგან), ამათში 9 კაცი გარდაიცვალა და 16 მორჩა, მაგრამ არც ერთი ინგლისელი ხოლერით აკად არ გამხდარა, მაშინ როდესაც 1832 და 1849 წლებში ხოლერა მუსრს აკლებდა ინგლისელებს. რითი აიხსნება ეს გარემოება? ამის პასუხს გვაძლევს გაზეთი „Нов. Вр.“:

1876 წლიდგან 1884 წლამდე ინგლისის ქალაქების და სოფლების დაწმენდა-დასუფთავებისთვის ყოველ წლივ ახარჯება 153.250,000 ფრანკი. ამ ფულს გარდა, ამავე საქმისათვის ინგლისის მთავრობა ყოველ წლივ ჭსარჯავს 62.500,000 ფრანკს (ამ ფულში არ ითვლება სასანიტარო მოსულთა ჯამაგარი). 1875 წლამდე-კი ინგლისი ქალაქების და სოფლების დაწმენდა-დასუფთავებისთვის ყოველ წლივ 12 მილიონ ფრანკზედ ნაკლებსა ჭსარჯავდა.

მას აქეთ ინგლისი დიდს ყურადღებას აქცევს ქალაქების დაწმენდა-დასუფთავებას და, გვგონია, ამ ჟამად ინგლისში არც ერთი ქალაქი ან სოფელი არ მოიძებნება, რომელიც არ ითხოვდეს თავისს თვით მმართველობისაგან კარგის წყლის გამოყვანას, ქუჩებისა და სახლების დაწმენდა-დასუფთავებასა და სასანიტარო წესების ასრულებას. 1875 წლიდგან 1890 წლამდე, ე. ი. თხუთმეტის წლის განმავლობაში, ინგლისის მთავრობამ სამ მილიარდ ფრანკამდე დაჰხარჯა ქალაქებისა და დაბა-სოფლების დაწმენდა-დასუფთავებისათვის.

ამ შრომასა და მეცადინეობას ის შედეგი მოჰყვა, რომ ყოველ წლივ ინგლისში გარდადაცვალებულთა რიცხვს თანდათან აკლდებოდა.

1870 წლიდგან 1880 წლამდე ინგლისში ყოველ 1,000 კაცზედ გარდადაცვალებულთა რიცხვი იყო 22,19; 1880—1889 წლებში გარდაცვალებულთა რიცხვი 19,08-მდე შემცირდა.

მას აქეთ გარდაცვალებულთა %-ს ყოველ წლივ აკლდებოდა, როგორც მკითხველი შემდეგის ნუსხადგან დარწმუნდება: 1880 წელს 1,000 კაცზედ გარდაცვალებულთა რიცხვი იყო 20,5

1881—18,9	1885—19,0
1882—19,6	1886—19,3
1883—19,5	1887—18,8
1884—19,5	1888—17,8

ინგლისელები ანგარიშის ხალხია და ამიტომ გამოუანგარიშებიათ, რამდენი სარგებელი მოგვიტანაო. იმ სამ მილიარდ ფრანკის დახარჯვამ, რომელიც ჩვენ ქალაქებისა და სოფლების დაწმენდა-დასუფთავებას მოვახმარეთო. ინგლისელები ამტკიცებენ, რომ ადამიანის სიცოცხლე ინგლისში რომ 3,875 ფრანკად ვიანგარიშოთო, ადამოჩნდება, რომ სასანიტარო დონისძიებათა მიღების გამო 10 წლის განმავლობაში 876,581 კაცი გადავარჩინეთ სიკვდილსა და, მაშასადამე, ჩვენ მიერ დახარჯული ფულიც დავიბრუნეთ და ამ ფულმა სარგებელიც მოგვიტანაო, რადგანაც 876,581 კაცის სიცოცხლე სამ მილიარდ ფრანკზედ მომატებულად გვიდირს და, მაშასადამე, სახელმწიფოსთვის სასანიტარო ღონისძიებათა მიღება ქონების მხრივაც-კი სასარგებლოა.

უცხოეთი

საფრანგეთი. მარსელში წარსულს შაბათს მუშათა კრება მოხდა. კრებას უნდა განეხილა: რა ნაირად გავრცელდეს სოციალიზმის მოძღვრება სოფლის მცხოვრებელთა შორის, რა ნაირად უნდა მოარიგოს სახელმწიფომ მუშები და სამუშაოს პატრონები, რიცა მათ შორის რაიმე უსიამოვნება მოხდება ტ სხვანი... კრების თავმჯდომარემ ეიულ გედმა ის აზრი წარმოსთქვა, რომ მუშათა გვარტომობას ყურადღება არ უნდა მიეაქციოთო. შემდეგი სიტყვა ლიბკნეხტმა სთქვა, წევრმა გერმანიის რეიხსტაგისამ და იმანაც ივივე აზრი გამოსთქვა: გერმანიისა თუ საფრანგეთის სოციალისტები შეადგენენ ერთს შრომის მოყვარე დასს და ერთს ტოტს და მათი მტერია მხოლოდ ფეოლის პატრონიო. „ჩვენ ძმები ვართ, განაგრძო ლიბკნეხტმა: ვიყვნეთ შემდეგისათვისაც საერთაშორისო რევოლიუციონერები, თუმცა ბურჟუაზია ცილსა გვწამებს, ვითომ ჩვენ ვეულალტეთ სარევოლიუციო დროშას. ოცის წლის ბრძოლით ვსძლიეთ ბისმარკი და ეხლაც მზადა ვართ უკანასკნელი სისხლის წვეთი დავღვაროთ სოციალიზმისათვის“. ლიბკნეხტის ლაპარაკმა დიდი აღტაცება გამოიწვია, ყველანი გარს შემოერტყნენ, ეხვეოდნენ და ხელს ართმევდნენ. დეპუტატმა ფერულმა მადლობა გადაუხადა ლიბკნეხტს საფრანგეთის პროლეტარიის მაგიერ, რომელიც გერმანიის პროლეტარიის მეგობარია, და დაიძახა: „გაუმარჯოს შრომის მოყვარე გერმანიასო!“.

წერილი ამბავი

ბარიეის შესანიშნავმა წიგნების მბეჭდავმა გიდომემ, რომელსაც ბევრი წიგნი დაუბეჭდავს საკვირველი და სოციალურ საგნების შესახებ, ახლა უცხოეთის მწერლებისა და სწავლულების თხზულებათა ბეჭდვა დიწყო. ჯერ-ჯერობით ორი წიგნია დაბეჭდილი. ერთი ამის წინად გარდაცვლილის, შესანიშნავის ინგლისელ ეკონომისტის თორდდე როდეერსის თხზულება ამ სათაურით: „Interprétatio économique de l'histoire“.

როდეერსი იყო ოქსფორდის (ინგლისშია) უნივერსიტეტის პროფესორი და ზემოხსენებული მისი თხზულება უნივერსიტეტში წაკითხულ ლექციების კრებულია.

ეს თხზულება დიდად შესანიშნავია საკვირველი მეცნიერების მწერლობაში. აქამდე ეს თხზულება ისე არ იყო გავრცელებული, რადგან ინგლისური ენა მოდაში არაა და არც საერთაშორისო ენაა. ახლა-კი ფრანკულის ენის შემწეობით გაადვილდება ამ შესანიშნავის თხზულების კითხვა და შესწავლა.

ეი ის საკენები, რომელთაც არჩევს და იკვლევენ-ამბობს ამ თხზულების ავტორი: ურთიერთობა შრომისა და კაპიტალის შორის ინგლისში, მუშათა კანონ-მდებლობა მეფე ჭენრიხ IV-დგან დაწყებულ, რამდენად ასრულდა-დასწია, უმატა და ან უკლო ამ კანონ-მდებლობამ დღეიერს სამუშაო ფასს, როგორ გრეკდა, მატულობს კაპიტალი თითო-ოროლას ხელში, ისტორიული მიმოხილვა ღარბისა; ქალაქისა და ოქროს ფული, სიღატაკის გაძლიერება და ბოგანო ხალხის გამრავლება და სხვ.

— ამის წინად ეკნის (ავსტრალიაშია) მცხოვრები, მეკრეკადი ეკრმნე ეკატუნი ჩემოდანში ჩაკედა თოვრმე და ისე გაემგზავრა ფოს გადაუხდელად ეკრონაში. ახლა ამის მიმბაძავიც გამოსჩენია. ქ. კოპენჭაგენის (დანიაშია) გაზეთ „Danebrog“-ის რეპორტიორმა, ახალგაზდა კაცმა, სეენ ვარნმა განაზრახა, შემოუაროს გარშემო ქვეყანასს და ერთი გროშიც არ დაჭხარჯოს მგზაურობაში.

ამ ახალგაზდამ რეპორტიორმა თან წაიღო 250 მანათის ჩეკი, მაგრამ პირობა დასდო—ხელსაც არ ვახლებ ამ ჩეკსაო. გზის ხარჯს იმითი გადაუხადი და თავსაც იმითი კარჩენ, რომ ეგმეში ვიმეშვაკენ, ეკვლადფერს გავკეკეთებ, რის კაკეთებასაც-კი შეეძლებო. ჩეკი იმიტომ მინდა მხოლოდ, რომ მაწარწყლად არავინ დამესახლოსო და არ შემიბეჭრონო.

ახალგაზდა რეპორტიორი კოპენჭაგენიდგან ლონდონს წავიდა და მესაზღვრე თანამდებობა იკისრა ეკმეში. ამ მოსაკრებელს მგზავრს კანონრაზეა აქვს 18 თვეის შემდეგ დაბრუნდეს სამშობლო ქვეყანაზეა, თუ ხიფათი არა შეეხვდა-რა მგზაურობაზეა.

ვნახოთ, როგორ დასრულდების მგზაურობას ეს უცნაური კაცი.

— ქ. ეკნუას (იტალიაშია) კასთაკეკ დეკესასწაული ამერიკის აღმოჩენასა და მის აღმომჩენელს ქრისტეფორე კოლუმბის ქუბა-დედებასა.

ეი, სხვათა შორის, რა სასიცილო ამბით კათავდა ეს დეკესასწაული:

დეკესასწაულს იტალიის მეფე-დედოფალიც დასწრნენ. ეკანნ რომ დაბრუნდნენ და რკინის გზის ეროს სადგურში შეასვენეს, ახლო ქალაქის თვით-მმართველობის წარმომადგენელნი სადეკესასწაული საუზმით მეეკეპნენ კეორეკეინსთნ.

დედოფალმა საუზმე არ ინუა და მხოლოდ ერთი სტაქანი წყალი მოითხოვა. რამდენჯერმე მოსავ წყალი და მერე

შე ქეციანოვო! მე შენთვის არა მცალიან, აქა ვარ მოწვეულიო.

— აკი გითხარით, ღვთის მოვლენაა-მეთქი! სწორედ ჩვენიდამ ახლა გორში წასულან, თავ-გამოდებით სთქვა ნენემ.

— წასულან და ყირა-ყირა ვერ გადაუდით ხალხი!! სულ თურმე მუსრი გაავლო! გაიხმაურეს ხალხში.

— ახლა ჩემი სიზმარი მოისმენეთ: დამესიზრმა ი გულ-მკვდარი მოლოზანი; მოუძღვის და მოჰყავს აუარებელი ლეკის ჯარი, რომ სულ მოაბნელებენ. საცა ი მოლოზანი ჯოხს დაარქობს, ისინიც იქ გაჩერდებიან, შეკვიანან სახლში და სულ იკლებენ. როგორც დაუპირდაპირდნენ ჩემს საკოდაეს ქოხს და უნდა ჩემი გიორგი წამართონ, ერთი საშინლად დაკვიკვლე, ცოცხი მეპირა ხელში, ვითომ სახლსა ვგვიდი, ისეთი ჩავარტყი თავში ი გულ-მკვდარ მოლოზანსა, რომ ჩაიჩოქა; რომ წამოდგა, კიდევ ჩავარტყი და გიორგის წავკარ ფეხი: ადე, შვილო, არ მოგიტაცონ-მეთქი; ძერასავით ეკანებოდნენ და ეტანებოდნენ ჩემს გიორგისა. მეც თავი მოვიაშრე, გავწიწკატდი და სულ თვალები გამოვაკაწრე ი გაზანგლავებულ მოლოზანსა. მაშინაკი წამომწვდნენ თმაში და ამითრიეს...

— ოჰო-ჰოო!! ღმერთო, დაგვიხსენ, ღმერთო!! გაიხმაურა ხალხმა პირჯვრის წერით.

— ამითრიეს თუ არა და დავიყვარე: არბოს წმიდა გიორგივ, შენ დაეც შენი ლახვარი-მეთქი! თქმა იყო ამისი და ოთხივ-კუთხივ შემოცვივდნენ ოთხი თეთრ ცხენიანი მხედარი შუბებითა; ისე გამოერივნენ ჯარში და სვრიმეს, როგორც ბნოლის ჯოხს ქორი, როგორც კალის ტარბი. სიხსლის ლიები დადგა, მკვდრის გორები შეაყენეს, მოლოზანი-კი სადაც გამიქრა...

— როგორ გგონია, ნენე! ვინ იქნებოდნენ ის თეთრ ცხენ ჯაბუკები?

— ამას რაღა დიდი ლარი და ხაზი უნდა: ერთი იყო არბოს წმინდა გიორგი...

— არა ნენე, გერიხა იქნებოდა...

— სულ ერთია, შვილო! გერის წმინდა გიორგი და არბოსი ღვიძლი ძმანი არიან... მეორე იყო გორისჯვრისა, მესამე სარკისა და მეოთხე ატოკისა..

— ბა, ბა, ბა!! მაშ გაწყვიტეს, გაწყვიტეს ის ურჯულოები?! იკითხა ხალხმა... მა ღმერთი ჩვენკენ ყოფილა, ნენე! შენ რაღას იტყვი?

— ღმერთი, ისისმა მადლმა, ღმერთი!!

— რა ვქნა! ფიცი მწამს და ბოლო მაკვირვებსო, თუ ანგელოზები არიან, ე ხალხს რაღაზედა სვრემავენ, შვილოსან!! ჰაა? იკითხა ტიპრამა.

— იმაზედ, შვილო, რომ გავინაწყრომეთ; აი გორში რო რძის ფლავი მოუსაბრეს, ბაზმები დაუნთეს, ისე ჩვენ უნდა მოვიქცეთ და დაგვიტაბებიან... ჰო, იმას ვამბობდი... რას ვამბობდი?... ნახტომი შემაშლევინა ამ ტიპრამა... დიაღ, გასვრიმეს ი ჯაბუკებმა, გასვრიმეს, რო სუ სისხლის ლიები მიდიოდა... გამამეღვიძა გაოცებულსა, ვახსენე ოთხივ წმიდა გიორგი, შევავედრე ჩემი პირმშო გიორგი და მთელი სოფელი... ისინი დაგვიხსნიან დედა-შვილობამ!!. ოღონდ სიკეთე იყოს და აღთქმა მივცეთ, რომ ესე სოფლობრივ ოთხივ წმინდა გიორგის კარს მოვივლით სალოცავადა.

— ოღონდაც, ოღონდაც!! ნეტაკი მშვიდობა იყოს და ცა და ღმერთი დაგვიმინდოს...

—

ხოლერამ უფრო იმატა და ხალხის სიზმრები სულ ჩაადუეა; თითქმის ყველანი გაიქც-გამოიქცნენ; შვილი მამას სტოვებდა დაუძახრხავს და მამა შვილსა და თითეოული ცალ-ცალკე და ყველანი ერთად მიერბოდნენ უგზო-უკვლოდ საშინელს სენსა.

ორშაბათს დილით მთელი სოფელი საშინელმა ამბავმა მოიცვა; ვინცკი დარჩა, ყველას გული მოუკლა ამ ელდასავით გავარდნილმა ხმამ; დილით ადრე ნენეს კარებზედ გუელ ეი ეს სუნები, რომელთაც არჩევს და იკვლევენ-ამბობს ამ თხზულების ავტორი: ურთიერთობა შრომისა და კაპიტალს შორის ინგლისში, მუშათა კანონ-მდებლობა მეფე ჭენრიხ IV-დგან დაწყებულ, რამდენად ასრულდა-დასწია, უმატა და ან უკლო ამ კანონ-მდებლობამ დღეიერს სამუშაო ფასს, როგორ გრეკდა, მატულობს კაპიტალი თითო-ოროლას ხელში, ისტორიული მიმოხილვა ღარბისა; ქალაქისა და ოქროს ფული, სიღატაკის გაძლიერება და ბოგანო ხალხის გამრავლება და სხვ.

— ამის წინად ეკნის (ავსტრალიაშია) მცხოვრები, მეკრეკადი ეკრმნე ეკატუნი ჩემოდანში ჩაკედა თოვრმე და ისე გაემგზავრა ფოს გადაუხდელად ეკრონაში. ახლა ამის მიმბაძავიც გამოსჩენია. ქ. კოპენჭაგენის (დანიაშია) გაზეთ „Danebrog“-ის რეპორტიორმა, ახალგაზდა კაცმა, სეენ ვარნმა განაზრახა, შემოუაროს გარშემო ქვეყანასს და ერთი გროშიც არ დაჭხარჯოს მგზაურობაში.

ამ ახალგაზდამ რეპორტიორმა თან წაიღო 250 მანათის ჩეკი, მაგრამ პირობა დასდო—ხელსაც არ ვახლებ ამ ჩეკსაო. გზის ხარჯს იმითი გადაუხადი და თავსაც იმითი კარჩენ, რომ ეგმეში ვიმეშვაკენ, ეკვლადფერს გავკეკეთებ, რის კაკეთებასაც-კი შეეძლებო. ჩეკი იმიტომ მინდა მხოლოდ, რომ მაწარწყლად არავინ დამესახლოსო და არ შემიბეჭრონო.

ახალგაზდა რეპორტიორი კოპენჭაგენიდგან ლონდონს წავიდა და მესაზღვრე თანამდებობა იკისრა ეკმეში. ამ მოსაკრებელს მგზავრს კანონრაზეა აქვს 18 თვეის შემდეგ დაბრუნდეს სამშობლო ქვეყანაზეა, თუ ხიფათი არა შეეხვდა-რა მგზაურობაზეა.

ვნახოთ, როგორ დასრულდების მგზაურობას ეს უცნაური კაცი.

— ქ. ეკნუას (იტალიაშია) კასთაკეკ დეკესასწაული ამერიკის აღმოჩენასა და მის აღმომჩენელს ქრისტეფორე კოლუმბის ქუბა-დედებასა.

ეი, სხვათა შორის, რა სასიცილო ამბით კათავდა ეს დეკესასწაული:

დეკესასწაულს იტალიის მეფე-დედოფალიც დასწრნენ. ეკანნ რომ დაბრუნდნენ და რკინის გზის ეროს სადგურში შეასვენეს, ახლო ქალაქის თვით-მმართველობის წარმომადგენელნი სადეკესასწაული საუზმით მეეკეპნენ კეორეკეინსთნ.

დედოფალმა საუზმე არ ინუა და მხოლოდ ერთი სტაქანი წყალი მოითხოვა. რამდენჯერმე მოსავ წყალი და მერე

სელი ჯიბისა�წაიღო, რომ ცხვირსახიცი ამოეღო.

ერთმა გადამეტებულის თავაზიანობის მოუკრე ქალაქის დეპუტატმა მოახსენა დედოფალს:

„თქვენო უდიდებულესობავ, ნუ სწუხდებით, ანგარიში სრულიად გასწორებულია“... იმის ეგონა, დედოფალს ფული უნდა ამოიღოს ჯიბიდან და გაუსწორდეს ბუფეტის პატრონსაო.

დედოფალმა საცილისწყინ თავი ძლივს შეიკავა, მადლობა გადუხადა დეპუტატს პატივისცემისათვის და აჩქარებით შეაძახა ეკიპაჟში. აქ კი დედოფალმა ბევრი იცინა მეფეესთან ერთად, რომელსაც უამბო ახარებული თავაზიანობა ქალაქის დეპუტატისა.

დეპეშა

22 სექტემბერი

პეტერბურგი. გამოცხადებულ იქმნა, რომ მოიკრებაო 25 მილიონ მანათის ქაღალდის ფული. ეს ქაღალდის ფული ოქროთი იქნება უზრუნველ-ყოფილი.

„Бирж. Вѣд.“-ი იუწყება, რომ პეტერბურგში მოსულა ბერლინის ბანკის მმართველობის წევრი, ბ-ნი შელლერი რუსეთის ზოგიერთა საფინანსო საქმეთა შესახებ მოსალაპარაკებლად.

გუშინ იდღესასწაულეს პროფესორ ვ. ᲗᲐ. ტარნოვსკის სამეცნიერო მოღვაწეობის 30 წლის თავის შესრულება იუბილარს მოუვიდა მრავალი მისალოცი დეპეშა და წერილი.

ყაზანი. აქაურმა სასულიერო აკადემიამ დიდის ამბით იდღესასწაულა თავისი 50 წლის იუბილეი. დღესასწაულს დაესწრნენ უნივერსიტეტებისა და აკადემიების დეპუტაციები.

ვენა. დელეგაციებში, როცა ერთი დეპუტატი შეეკითხა, გრაფმა კალნოკიმ უპასუხა: გერმანიასთან დადებული ხელ-შეკრულობა შეიცავს ყოველსავე იმას, რაც ავსტრიასა სპირია საკუთარის უშიშროებისათვისაო; იმ ხელ-შეკრულობის გამოქვეყნება, რომელიც იტალიამა და ავსტრიამ დასდეს, ორისავე სახელმწიფოს თავრობამ სასურველად არ იცნო; ავსტრიისა და რუსეთის თავრობას შორის მეგობრული ურთიერთობა სუფევს; საზოგადო საპოლიტიკო მდგომარეობის შესახებ ახალი და საყურადღებო არა ითქმის-რა; ის გარემობა, რომ ინგლისში სამინისტრო გამოიცვალა, საშიში არაფერით არის; ლიბერალთა დასი გარეშე საქმეთა პოლიტიკაში იმავე მიმართულებას ადგება, რომელსაც ადგა ტორიების კაბინეტი; ევროპის აღმოსავლეთით და დასავლეთით სახელმწიფონი კვლავ შეიარაღებაში არიან; ხოლო საზოგადოება უკვე მიეჩვია ამგარემოებას და იგი მშვიდობიანობის მომასწავებელ ნიშნად მიაჩნია; ყოველი სახელმწიფო და თავრობა დაბეჯითებით გვარწმუნებს, რომ არც ერთი ჩვენთაგანი ომის ატეხვას არ არის მოწადინებულია.

პეტერბურგის ბირჟა, 22 სექტ.

	მოდგმ. ლარს.	გამა-ცვლა.	ბოლოდ. ლარს.
	მან. კ.	მან. კ.	მან. კ.
ᲮᲣᲗᲝ-ᲛᲐᲜᲐᲗᲘᲐᲜᲘ ᲝᲥᲠᲝ			
ᲢᲝᲛᲠᲝᲕᲐᲜᲘᲡ ᲙᲣᲞᲝᲜᲘᲡᲐᲜ .	7,91	7,93	— ,,
ᲛᲐᲜᲔᲗᲘᲐᲜᲘ ᲒᲐᲠᲒᲚᲘᲡ ᲤᲣᲚᲘ	1,08	1,10	— ,,
5% ᲞᲘᲠᲒᲐᲚᲘᲡ ᲨᲔᲜᲐᲒᲐᲜᲘᲡ ᲡᲘᲡᲮᲘᲡ ᲛᲝᲛᲐᲒᲔᲑᲘ ᲜᲘᲚᲘᲡᲐ	— ,,	— ,,	236½
ᲛᲔᲝᲠᲔᲡᲘᲡ	— ,,	— ,,	217
ᲡᲐᲮᲔᲚᲛ�წᲘᲤᲝ ᲗᲐᲕᲐᲖᲐᲦᲐᲜᲐᲠᲝᲑᲘᲡ ᲑᲐᲜᲙᲘᲡ ᲛᲝᲛᲐᲒᲔᲑᲘ. ᲤᲣᲠᲪᲔᲚᲘ . .	— ,,	— ,,	191¼
ᲒᲠᲘᲜᲒᲜᲝᲑᲘᲡ ᲤᲣᲠᲪᲔᲚᲘᲡ ᲢᲤᲘᲚᲘᲡᲘᲡ ᲑᲐᲜᲙᲘᲡ:			
6%.	102¼	— ,,	— ,,
5%.	99,85	— ,,	— ,,
ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲘᲡ ᲑᲐᲜᲙᲘᲡ 6%.	102¼	— ,,	— ,,
5%.	99,85	— ,,	— ,,
5% ᲝᲚᲝᲜᲔᲒᲘᲡ. ᲢᲤᲘᲚᲘᲡᲘᲡ ᲥᲐᲚᲐᲥᲘᲡ ᲙᲠᲔᲓᲘᲢᲝ ᲡᲐᲖᲝᲒᲐᲓᲝᲔᲑᲘᲡᲐ	48 ,,	— ,,	— ,,

ᲒᲐᲛᲝᲬᲚᲐᲓᲔᲑᲘ ᲪᲜᲝᲑᲐᲜᲘ

ᲛᲘᲛᲝᲬᲚᲕᲚᲐ ᲪᲔᲪᲮᲚᲘᲡ ᲒᲔᲛᲘᲡᲐᲡ ᲨᲐᲕᲡ ᲖᲔᲓᲕᲐᲖᲔ

ᲠᲙᲘᲜᲘᲡ ᲒᲖᲘᲡ ᲛᲘᲛᲝᲬᲚᲕᲚᲐ

ᲢᲤᲘᲚᲘᲡᲘᲓᲒᲐᲜ ᲑᲐᲗᲣᲛᲘ ᲛᲘᲓᲘᲡ ᲡᲐᲤᲝᲡᲢᲝ ᲛᲐᲢᲐᲠᲔᲑᲔᲚᲘ 9 Ს. 30 Წ. ᲓᲘᲚ.

ᲑᲐᲗᲣᲛᲘᲓᲒᲐᲜ ᲢᲤᲘᲚᲘᲡᲘᲡ ᲛᲘᲓᲘᲡ. . 9 Ს. 52 Წ. ᲡᲐᲦ.

„ . . . . . „ . 12 Ს. 25 Წ. ᲨᲣᲐᲓ.

ᲢᲤᲘᲚᲘᲡᲘᲓᲒᲐᲜ ᲑᲐᲥᲝᲡ ᲛᲘᲓᲘᲡ 1 Ს. 25 Წ. ᲨᲣᲐᲓᲦ.

ᲑᲐᲥᲝᲓᲒᲐᲜ ᲢᲤᲘᲚᲘᲡᲘᲡ ᲛᲝᲓᲘᲡ „ . . 5 Ს. 50 Წ. ᲡᲐᲦ.

ᲢᲤᲘᲚᲘᲡᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲒᲐᲜᲯᲐᲡ ᲨᲣᲐ.

ᲢᲤᲘᲚᲘᲡᲘᲓᲒᲐᲜ ᲒᲐᲜᲯᲐᲡ ᲛᲘᲓᲘᲡ . . 9 Ს. 20 Წ. ᲡᲐᲦ.

ᲒᲐᲜᲯᲐᲓᲒᲐᲜ ᲢᲤᲘᲚᲘᲡᲘᲡᲛᲘᲓᲘᲡ „ . . 7 Ს. 30 Წ. ᲓᲘᲚ.

ᲑᲐᲗᲣᲛᲘᲓᲐᲜ ᲒᲐᲦᲔᲑᲘᲡ:

ᲮᲣᲗᲨᲐᲑᲐᲗᲝᲛᲑᲘᲗ: ᲓᲦᲔᲡᲘᲡᲘᲗ 4 ᲡᲐᲐᲗᲖᲔ ᲛᲝᲛᲙᲚᲔ ᲒᲖᲘᲗ, ᲨᲘᲠᲘᲡᲘᲡ ᲜᲝᲛᲝᲠᲝᲡᲘᲡᲙᲔᲜ, ᲙᲘᲠᲘᲚᲝᲕᲘᲡ 2 ᲡᲐᲐᲗᲖᲔ, ᲨᲘᲠᲘᲡ ᲒᲖᲘᲗ, ᲨᲘᲠᲘᲡᲘᲡ ᲤᲝᲗᲘᲡ ᲓᲐ ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲜᲐᲕᲗᲡᲐᲓᲒᲣᲠᲨᲘ. ᲝᲠᲨᲐᲑᲐᲗᲝᲛᲑᲘᲗ, ᲡᲐᲦᲐᲛᲝᲡ 7 ᲡᲐᲐᲗᲖᲔ, ᲡᲐᲮᲔᲚᲗᲐᲠ ᲒᲐᲠᲔᲛᲝ ᲡᲢᲐᲜᲪᲘᲐᲨᲘ.

ᲑᲐᲗᲣᲛᲘᲓᲐᲜ ᲛᲝᲓᲘᲡ:

ᲝᲠᲨᲐᲑᲐᲗᲝᲛᲑᲘᲗ: ᲡᲐᲦᲐᲛᲝᲡᲗᲕᲘᲡ, ᲝᲥᲣᲡᲘᲓᲒᲐᲜ, ᲨᲘᲠᲘᲡ ᲒᲖᲘᲗ. ᲞᲐᲠᲐᲡᲙᲔᲕᲘᲗᲘ, ᲓᲘᲚᲘᲗ, ᲝᲥᲣᲡᲘᲓᲒᲐᲜ, ᲛᲝᲛᲙᲚᲔ ᲒᲖᲘᲗ, ᲒᲐᲛᲝᲠᲬᲘᲚᲘᲡ ᲔᲠᲩᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲜᲝᲛᲝᲠᲝᲡᲘᲡᲙᲔᲜ. ᲙᲘᲠᲘᲚᲝᲕᲘᲡ ᲓᲦᲔᲡ, ᲡᲢᲐᲜᲪᲘᲐᲨᲘ.

ᲤᲝᲗᲘᲡ ᲛᲝᲓᲘᲡ:

ᲡᲐᲤᲝᲡᲢᲝ ᲓᲐ ᲡᲐᲮᲚᲗᲐᲠ ᲑᲐᲗᲣᲛᲘᲓᲒᲐᲜ ᲙᲘᲠᲘᲚᲝᲕᲘᲡ ᲓᲦᲔᲡ, ᲨᲘᲠᲘᲡ ᲒᲖᲘᲗ, ᲒᲐᲜᲗᲘᲠᲔᲑᲘᲗ.

ᲡᲐᲮᲚᲗᲐᲠ ᲓᲐ ᲡᲐᲥᲝᲜᲚᲘᲡᲐ ᲙᲘᲠᲘᲚᲝᲛᲘᲗ, ᲡᲐᲦᲐᲛᲝᲗᲘᲡ 4 ᲡᲐᲐᲗᲖᲔ. ᲡᲐᲦᲐᲛᲝᲗᲘᲡ ᲓᲦᲔᲡ, ᲝᲥᲣᲡᲘᲓᲒᲐᲜ, ᲛᲝᲛᲙᲚᲔ ᲒᲖᲘᲗ, ᲒᲐᲛᲝᲠᲬᲘᲚᲘᲡ ᲔᲠᲩᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲜᲝᲛᲝᲠᲝᲡᲘᲡᲙᲔᲜ. ᲙᲘᲠᲘᲚᲝᲕᲘᲡ ᲓᲦᲔᲡ, ᲡᲢᲐᲜᲪᲘᲐᲨᲘ.

ᲤᲝᲗᲘᲡ ᲛᲝᲓᲘᲡ:

ᲡᲐᲤᲝᲡᲢᲝ ᲓᲐ ᲡᲐᲮᲚᲗᲐᲠ ᲑᲐᲗᲣᲛᲘᲓᲐᲜ ᲙᲘᲠᲐ ᲓᲦᲔᲡ, ᲒᲐᲜᲗᲘᲠᲔᲑᲘᲗ.

ᲡᲐᲤᲝᲡᲢᲝ ᲓᲐ ᲡᲐᲮᲚᲗᲐᲠ ᲝᲓᲔᲡᲘᲓᲒᲐᲜ ᲛᲔᲠᲩᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲚᲝᲛᲘᲡ ᲛᲘᲓᲘᲡ 8 ᲡᲐᲐᲗᲖᲔ

ᲡᲐᲤᲝᲡᲢᲝ ᲓᲐ ᲡᲐᲮᲚᲗᲐᲠ ᲝᲠᲨᲐᲑᲐᲗᲝᲛᲑᲘᲗᲘᲡᲐᲥᲛᲘᲡ ᲒᲐᲗᲐᲕᲘᲡᲘᲡ ᲨᲣᲛᲔᲓᲒᲐ ᲑᲐᲗᲣᲛᲘᲗ.

ᲡᲐᲮᲚᲗᲐᲠ ᲓᲐ ᲡᲐᲥᲝᲜᲚᲘᲡᲐ ᲑᲐᲗᲣᲛᲘᲗ, ᲡᲐᲛᲨᲐᲑᲐᲗᲝᲛᲑᲘᲗ, ᲓᲦᲔᲡ 10 ᲡᲐᲐᲗᲖᲔ.

ᲡᲐᲮᲚᲗᲐᲠ ᲓᲐ ᲡᲐᲥᲝᲜᲚᲘᲡᲐ ᲮᲣᲗᲨᲐᲑᲐᲗᲝᲛᲑᲘᲗ, ᲝᲥᲣᲡᲘᲗ ᲓᲐ ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲜᲐᲗᲘ-ᲡᲐᲓᲒᲣᲠᲘᲗ ᲨᲘᲠᲘᲡ ᲓᲦᲔᲡ.

ᲡᲐᲥᲝᲜᲚᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲡᲐᲮᲚᲗᲐᲠ ᲒᲔᲛᲖᲔ II ᲓᲐ III ᲙᲚᲐᲡᲘᲡ ᲛᲝᲒᲖᲐᲣᲠᲘᲗᲔᲑᲘ ᲛᲘᲘᲦᲔᲑᲘᲐᲜ ᲣᲡᲐᲒᲚᲝᲑᲓᲐᲪ.

ᲜᲘᲮᲠᲘ

1892 წ. 18 ᲔᲜᲙᲔᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲓᲒᲐᲜ ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲒᲐᲜᲯᲐᲠᲒᲣᲚᲔᲑᲐᲛᲓᲔ.

ᲗᲝᲗᲘᲠᲘ ᲞᲣᲠᲘ ᲠᲣᲡᲣᲚᲘ	1 ᲒᲘᲠ.	„	Კ.
ᲬᲧᲘᲚᲘᲡ „	1-ᲘᲡ ᲮᲐᲠᲘᲡᲮ.	„	„ „
„ „	2		
ᲗᲝᲜ. ᲬᲧᲘᲚ. ᲞᲣᲠ.	1 ᲮᲐᲠ.	„	„ „
„ „ „	2	„	„ „
„ „ „	3	„	„ „

ᲯᲕᲐᲠᲘᲡ ᲗᲐᲛᲘᲡ ᲞᲣᲠᲘᲡ ᲚᲘᲕᲐᲨᲘ.

1-ᲘᲡ ᲮᲐᲠ. ᲞᲣᲠ.	ᲚᲘᲕᲐᲨ.	1 Გ.	Კ.
ᲛᲔ-2 „	„	„	„
ᲛᲔ-3 „	„	„	„
ᲫᲠᲮᲘᲡᲘ ᲮᲝᲠᲪᲘ	1-ᲘᲡ ᲮᲐᲠᲘᲡᲮᲘᲡᲐ	6	„
„	2	„	„
ᲡᲣᲯ „	„	„	12 „
ᲪᲮᲘᲡᲘᲡ ᲮᲝᲠᲪᲘ	—	—	7 „
ᲦᲝᲠ. ᲮᲝᲠ. ᲣᲤᲧᲝᲕᲝ	1 ᲮᲐᲠ.	Გ.	„
ᲛᲔ-2 ᲮᲐᲠ. ᲢᲧᲣᲘᲐᲜᲐᲓ			„

ᲒᲐᲜᲪᲮᲐᲓᲔᲑᲐᲜᲘ

ᲙᲑᲘᲚᲘᲡ ᲔᲥᲘᲛᲘ
Ⲁ. Ⲓ. ᲝᲠᲒᲑᲔᲚᲘ

ᲡᲝᲚᲝᲚᲐᲙᲘᲡᲖᲔ, ᲡᲐᲯᲣᲯ. ᲡᲐᲮᲚᲘᲡ ᲜᲝᲛᲠᲔᲑᲨᲘ №№ 14—16

ᲐᲕᲐᲓᲛᲧᲝᲤᲝᲑᲘᲡ ᲛᲘᲘᲦᲔᲑᲘᲡ:
ᲓᲦᲔᲡᲘᲗ 8-ᲓᲐᲜ 12 ᲡᲐᲐᲗᲛᲔᲓᲔ.
ᲡᲐᲦᲐᲛᲝᲗᲘ 4-ᲓᲐᲜ 6 ᲡᲐᲐᲗᲛᲔᲓᲔ.

ᲙᲕᲘᲠᲐ-ᲣᲛᲔ ᲓᲦᲔᲔᲑᲨᲘ

ᲓᲦᲔᲡ 8 ᲡᲐᲐᲗᲘᲓᲐᲜ ᲜᲐᲨᲣᲐᲓᲦᲔᲕᲘᲡ 2 ᲡᲐᲐᲗᲛᲔᲓᲔ. (150—113)

„ᲡᲘᲪᲮᲐᲛᲣᲚᲘᲡ ᲪᲝᲓᲕᲐᲘ“

ᲤᲠᲐᲜᲐᲓ ᲙᲐᲠᲒᲘ ᲓᲐ ᲒᲐᲛᲘᲡᲐᲯᲣᲦᲔᲑᲔᲚᲘ ᲬᲘᲗᲚᲘᲡ ᲘᲛᲘᲗᲘᲗ, ᲕᲘᲜᲪ ᲓᲐᲡᲜᲔᲣᲚᲘᲐᲠ ᲝᲠᲜᲐᲠᲘᲨᲘᲗᲘᲗ ᲓᲐ ᲓᲐᲕᲐᲯᲔᲑᲣᲚᲘᲐᲠ ᲛᲘᲡᲐᲛᲐᲠᲗᲘᲗ.

ᲗᲮᲖ. Д—ᲠᲘᲡ ᲚᲝᲠᲔᲜᲪᲘᲡᲐ.

ᲠᲣᲡᲣᲚᲐᲓ ᲒᲐᲛᲝᲪᲛᲣᲚᲘ Д—Р Г—ᲚᲘᲡ ᲛᲔᲠ.

ᲤᲐᲡᲘ ᲔᲠᲗᲘ ᲛᲐᲜᲐᲗᲘ.

ᲐᲛ ᲡᲐᲡᲐᲠᲒᲔᲑᲚᲝ ᲬᲘᲗᲚᲘᲡᲨᲘ ᲞᲘᲠᲕᲠ ᲡᲐᲨᲣᲐᲚᲔᲑᲐᲐ ᲓᲐᲡᲐᲡᲜᲔᲣᲚᲘ ᲖᲔᲛᲝᲩᲡᲔᲜᲘᲗᲔᲚ ᲛᲐᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲓᲐᲡᲐᲯᲔᲑᲣᲚᲘᲡᲐ ᲓᲐᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲓᲝᲜᲔᲖᲔ ᲓᲐᲡᲐᲯᲔᲑᲚᲐᲓ. ᲬᲘᲗᲚᲘᲡ ᲜᲘᲗᲐ-ᲓᲐᲠᲗᲣᲚᲘᲐᲠᲘᲡ ᲓᲐᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲓᲝᲜᲔᲖᲔ ᲓᲐᲡᲐᲯᲔᲑᲚᲐᲓ.

ᲬᲘᲗᲚᲘᲡ ᲜᲘᲗᲐ-ᲓᲐᲠᲗᲣᲚᲘᲐᲠᲘᲡ ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲘᲡ ᲡᲐᲪᲔᲜᲖᲣᲠᲘᲡ ᲙᲝᲛᲘᲢᲔᲢᲘᲡ ᲛᲘᲠ.

ᲡᲐᲬᲘᲜᲐᲠᲘ ᲛᲝᲛᲖᲐᲓᲔᲑᲣᲚᲘᲐ ᲒᲐᲛᲝᲪᲛᲣᲚᲘ ᲬᲘᲗᲚᲘᲡ ᲛᲘᲜᲐᲬᲔᲠᲘ ᲓᲐᲡᲐᲯᲔᲑᲚᲐᲓ ᲓᲐᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲐᲜᲒᲐᲠᲘᲨᲘᲡ ᲛᲘᲪᲔᲜᲐᲗᲐᲜ ᲐᲜᲐᲒᲠᲘᲨᲘᲡ ᲪᲜᲝᲑᲘᲗᲘᲗ.

ᲡᲬᲠᲐᲤᲘ ᲔᲠᲗᲘ ᲛᲐᲜᲐᲗᲘ.

ᲐᲛ ᲡᲘᲡᲐᲠᲒᲔᲑᲚᲝ ᲬᲘᲗᲚᲘᲡᲨᲘ ᲞᲘᲠᲕᲠ ᲡᲐᲨᲣᲐᲚᲔᲑᲐᲐ ᲓᲐᲡᲐᲡᲜᲔᲣᲚᲘ ᲖᲔᲛᲝᲩᲡᲔᲜᲘᲗᲔᲚ ᲛᲐᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲓᲐᲡᲐᲯᲔᲑᲣᲚᲘᲡ ᲪᲜᲝᲑᲘᲗᲘᲗ.

Otto Asperger Leipzig (ᲡᲐᲥᲡᲝᲜᲘᲐ). ᲣᲪᲝ-ᲥᲕᲔᲣᲜᲔᲚᲜᲘ ᲬᲘᲗᲚᲘᲡ ᲒᲐᲒᲖᲐᲕᲜᲘᲡ ᲤᲐᲡᲘᲗ ᲘᲗᲮᲝᲕᲔᲗ.

(36— 12)

Ქ. ᲝᲩᲣᲠᲒᲔᲗᲨᲘ

ᲒᲐᲛᲘᲒᲘᲦᲔᲓᲐ ᲓᲐ ᲘᲡᲧᲘᲓᲔᲑᲐ Კ. ᲗᲐᲕᲐᲠᲗᲘᲚᲐᲫᲘᲡ ᲛᲘᲠ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲣᲚᲘ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘ ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲬᲘ�გᲜᲔᲑᲘ:

	Მ.	Კ.
1) „ᲐᲛᲐᲠᲢᲐᲕᲘᲐᲜᲘ ᲒᲘᲝᲠᲒᲐ“ ᲒᲐᲠᲬᲘᲜᲘᲡᲐ . . „	5	
2) „ᲩᲮᲣᲑᲘ ᲔᲠᲗᲘᲐᲜᲘ ᲙᲔᲕᲠᲘᲡᲗᲕᲘᲡ“ ᲢᲝᲚᲡᲢᲝᲗᲝᲡᲐ . „	5	
3) „ᲡᲐᲛᲐᲣᲬᲚᲝ ᲑᲘᲑᲚᲘᲝᲗᲔᲙᲐ“ ᲝᲩᲮᲐᲜᲔᲚᲘᲡᲐ . „	5	
4) „ᲥᲐᲠᲗᲣᲚᲘ ᲐᲜᲓᲐᲖᲘᲡ ᲚᲝᲢᲝ“ Ნ. ᲝᲜᲘᲡᲐ. „	80	
5) „ᲠᲐᲕᲔᲜᲘᲛᲔ ᲛᲝᲗᲮᲠᲘᲡᲗᲕᲘᲡ“ (ᲒᲣᲠᲘᲘᲡ ᲪᲮᲝᲕ.) ᲔᲠᲜᲘᲜᲘᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐ . „	50	
6) „ᲡᲘᲛᲝᲜᲐ“ ᲛᲝᲗᲮᲠᲝᲑᲐ (ᲒᲣᲠᲘᲘᲡ ᲪᲮᲝᲕ.) ᲛᲘᲡᲘᲕᲔ . „	30	
7) „ᲕᲔᲤᲮᲘᲡ-ᲢᲧᲐᲝᲡᲐᲜᲘ“ ᲛᲔᲝᲠᲔᲯᲔ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲐ ᲝᲩᲣᲠᲒᲔᲗᲨᲘ ᲡᲣᲠᲐᲗᲘᲗ . . „	40	

ᲛᲡᲣᲠᲗᲕᲔᲚᲘᲡ ᲨᲔᲣᲫᲚᲘᲐᲜᲗ ᲛᲘᲫᲛᲐᲠᲗᲝᲜ ᲝᲩᲣᲠᲒᲔᲗᲨᲘ ᲒᲐᲛᲝᲛᲪᲔᲛᲔᲚᲘ, ᲢᲤᲘᲚᲘᲡᲨᲘ, ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲨᲘ, ᲑᲐᲗᲣᲛᲨᲘ, ᲤᲝᲗᲘᲡᲨᲘ, ᲒᲝᲠᲘᲡᲨᲘ, ᲡᲐᲛᲢᲠᲔᲓᲘᲐᲨᲘ, ᲮᲝᲜᲨᲘ ᲓᲐ ᲡᲮᲕᲔᲗᲨᲘ ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲬᲘ�გᲜᲘᲡ ᲛᲐᲦᲐᲖᲘᲜᲔᲑᲘ. ᲧᲕᲘᲠᲘᲚᲘᲡᲐᲨᲘ Ი. ᲙᲐᲯᲐᲑᲐᲫᲔᲡᲗᲐᲜ, ᲑᲐᲗᲣᲛᲨᲘ Ბ. ᲙᲐᲚᲐᲜᲓᲐᲫᲔᲡᲗᲐᲜ, ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲨᲘ ᲓᲐ ᲠᲝᲜᲨᲘ ᲨᲣᲐ ᲮᲔᲝᲠᲔᲚᲗᲐᲜ, ᲒᲐᲜᲯᲐᲨᲘ Ს. ᲓᲝᲚᲘᲫᲔᲡᲗᲐᲜ ᲓᲐ ᲐᲮᲐᲚᲡᲔᲜᲐᲯᲘᲗᲐᲜ Ბ. ᲛᲘᲯᲐᲫᲔᲡᲗᲐᲜ ᲓᲐ ᲑᲠᲗᲕᲔᲚᲘ ᲒᲣᲠᲘᲘᲡ ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲛᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲑᲚᲔᲑᲗᲐᲜ.

ᲐᲮᲚᲐᲓ ᲒᲐᲛᲐᲠᲗᲣᲚᲘ

ᲞᲐᲜᲡᲘᲝᲜᲘ ᲓᲐ ᲡᲐᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲑᲔᲚᲘ

Ⲁ. Ⲅ. ᲛᲘᲠᲛᲐᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐ

ᲘᲛᲧᲝᲤᲔᲑᲐ ᲒᲠᲘᲜᲑᲝᲛᲝᲓᲒᲝᲕᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲙᲠᲣᲜᲑᲔᲠᲨᲢᲔᲘᲜᲘᲡ ᲥᲣᲩᲘᲡ ᲙᲣᲗᲮᲘᲜᲨᲘ, ᲑᲐᲦᲝᲓᲝᲕᲘᲡ ᲡᲐᲚᲭᲘᲡᲨᲘ. ᲨᲔᲣᲒᲘᲠᲓᲔᲑᲘ ᲛᲘᲘᲦᲔᲑᲘᲐᲜ ᲠᲝᲒᲝᲠᲪ ᲞᲐᲜᲡᲘᲝᲜᲔᲠᲔᲑᲐᲓ, ᲘᲡᲒᲐᲠᲔᲓᲓᲐᲛ ᲛᲝᲡᲘᲐᲠᲣᲚᲔᲑᲐᲓ. ᲡᲬᲐᲕᲚᲐ ᲓᲐᲘᲬᲧᲝ 25 ᲡᲔᲥᲢᲔᲛᲑᲠᲘᲓᲐᲛ.

(50—10)

ᲡᲐᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲑᲔᲚᲘ ᲓᲐ ᲞᲐᲜᲡᲘᲝᲜᲘ
ᲯᲝᲠᲯᲘᲙᲘᲐᲡᲘ

(ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲨᲘ)

ᲒᲘᲛᲜᲐᲖᲘᲘᲡ, ᲞᲠᲝ�გᲘᲛᲜᲐᲖᲘᲘᲡ, ᲠᲔᲐᲚᲣᲠ ᲓᲐ ᲡᲮᲕᲐ ᲡᲐᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲑᲚᲘᲡ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚ ᲓᲐ ᲛᲝᲡᲐᲛᲖᲐᲓᲔᲑᲔᲚ ᲙᲚᲐᲡᲨᲘ ᲛᲝᲛᲖᲐᲓᲔᲑᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲐᲘᲦᲔᲑᲡ ᲡᲐᲛ-ᲡᲐᲛᲘ ᲛᲐᲜᲔᲗᲘ ᲗᲕᲘᲗᲠᲣᲠᲐᲓ. ᲘᲡᲘᲪ ᲯᲘᲣᲚᲘ ᲞᲐᲜᲡᲘᲝᲜᲘᲡ ᲨᲔᲣᲒᲘᲠᲓᲔᲑᲘᲡ ᲛᲘᲦᲔᲑᲐᲡ ᲐᲜ ᲓᲐᲥᲝᲕᲘᲡᲐᲡ ᲣᲜᲓᲐ, ᲡᲐᲭᲘᲠᲝᲐ ᲝᲪ ᲐᲒᲕᲘᲡᲢᲝᲛᲓᲔᲒᲐᲜ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚ ᲡᲔᲥᲢᲔᲛᲑᲠᲘᲓᲐᲛᲓᲔ ᲨᲔᲒᲔᲒᲢᲧᲝᲛᲝᲜᲝᲡ (ᲢᲤᲘᲚᲘᲡᲘᲡ ᲥᲣᲩᲐ, ᲡᲐᲯᲣᲗᲐᲠ ᲡᲐᲮᲚᲨᲘ).

(20—103—20)

ᲡᲐᲒᲝᲛᲔᲠᲪᲘᲝ ᲒᲐᲖᲔᲗᲔᲑᲘ

ᲥᲐᲚᲔᲑᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲕᲐᲟᲔᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ

ᲬᲔᲚᲘᲬᲐᲓᲘ ᲛᲔᲝᲗᲔ

ᲙᲣᲠᲡᲔᲑᲘᲡ ᲓᲐᲜᲘᲨᲜᲣᲚᲔᲑᲐ ᲘᲡ ᲐᲠᲘᲡ, ᲠᲝᲛ ᲡᲞᲔᲪᲘᲐᲚᲣᲠᲘ ᲡᲐᲙᲝᲛᲔᲠᲪᲘᲝ ᲒᲐᲜᲐᲗᲚᲔᲑᲐ ᲨᲔᲡᲘᲫᲚᲝᲡ ᲛᲡᲣᲠᲗᲕᲔᲚᲗᲐ, ᲠᲝᲒᲝᲠᲪ ᲥᲐᲯᲣᲑᲡ, ᲐᲡᲔᲒᲔ ᲯᲔᲯᲣᲑᲡ, ᲓᲐ ᲛᲝᲛᲐᲛᲖᲐᲓᲔᲑᲚᲘᲡ ᲕᲐᲠᲯᲘᲜᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲓᲐᲮᲛᲐᲠᲔᲑᲐ ᲒᲘᲛᲜᲐᲖᲘᲘᲡ ᲓᲐ ᲞᲠᲝ�გᲘᲛᲜᲐᲖᲘᲘᲡ ᲛᲝᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲑᲘᲗᲐᲪ. ᲛᲔᲝᲠᲔ, ᲛᲔᲡᲐᲛᲔ ᲓᲐ ᲡᲮᲕᲐ ᲙᲚᲐᲡᲔᲑᲨᲘ ᲛᲝᲛᲖᲐᲓᲔᲑᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲐᲘᲦᲔᲑᲡ. ᲕᲘᲡᲘᲪ ᲞᲐᲜᲡᲘᲝᲜᲨᲘ ᲨᲔᲣᲒᲘᲠᲓᲔᲑᲘᲡ ᲛᲘᲦᲔᲑᲐᲡ ᲐᲜ ᲓᲐᲥᲝᲕᲔᲑᲐ ᲣᲜᲓᲐ, ᲡᲐᲭᲘᲠᲝᲐ ᲝᲪ ᲐᲒᲕᲘᲡᲢᲝᲛᲓᲔᲒᲐᲜ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚ ᲡᲔᲥᲢᲔᲛᲑᲠᲘᲓᲐᲛᲓᲔ ᲨᲔᲒᲔᲒᲢᲧᲝᲛᲝᲜᲝᲡ (ᲢᲤᲘᲚᲘᲡᲘᲡ ᲥᲣᲩᲐ, ᲡᲐᲯᲣᲗᲐᲠ ᲡᲐᲮᲚᲨᲘ).

(20—103—20)

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲙᲐᲚᲔᲜᲓᲐᲠᲘ

1893 ᲬᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ,

ᲨᲔᲓᲒᲔᲜᲘᲚᲘ ᲓᲐ �გᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲣᲚᲘ ᲕᲐᲚᲔᲠᲘᲐᲜ ᲒᲣᲜᲘᲐᲡ ᲛᲘᲔᲠ.

ᲙᲐᲚᲔᲜᲓᲐᲠᲘ ᲙᲕᲚᲐᲕᲘᲜᲓᲒᲔᲑᲣᲚᲐᲓ ᲓᲐᲡᲣᲠᲗᲐᲗᲔᲑᲣᲚᲘ, ᲣᲤᲝᲠᲐ ᲡᲠᲣᲚᲘ ᲓᲐ ᲧᲝᲕᲔᲚᲘᲡ ᲪᲜᲝᲑᲘᲗ ᲡᲐᲡᲣᲚ ᲘᲥᲜᲔᲑᲐ. ᲤᲐᲡᲘ ᲘᲡᲘᲪ ᲘᲡ ᲓᲐᲠᲩᲔᲑᲐ. ᲛᲘᲘᲦᲔᲑᲐ ᲓᲐᲡᲐᲑᲔᲭᲓᲐᲓ ᲧᲝᲕᲔᲚ ᲒᲕᲐᲠᲘᲡ ᲒᲐᲜᲪᲮᲐᲓᲔᲑᲐᲜᲘ. ᲤᲐᲡᲘ ᲬᲘ�გᲜᲘᲡ ᲗᲘᲗᲝᲛ ᲒᲕᲔᲠᲓ